

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การปลูกและการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านของเกษตรกร
อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นายสานิตย์ บัวสถิตย์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ กฤษน์ ศรีมงคล	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ คุณหญิง ณ ลำปาง	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยา สรวมศิริ	กรรมการ
อาจารย์ ราไพพรรณ อภิชาติพงศ์ชัย	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปลูกและการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านที่เกษตรกรนิยมใช้ในปัจจุบันและเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมกับการปลูกและการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรพื้นบ้านที่เกษตรกรนิยมใช้ ตลอดจนปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกและการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้าน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เกษตรกร อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 138 คน การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบไคสแควร์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามทั้งในด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคม

ผลการศึกษาพบพืชสมุนไพรที่เกษตรกรนิยมใช้ ส่วนมากได้แก่ กระเทียม กระชาย ข่า จึง ส่วนการปลูกเกษตรกรปลูก ตะไคร้ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ข่า และขมิ้นชัน ด้านการใช้เกษตรกรจะใช้ประโยชน์จาก ตะไคร้ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ข่า มะนาว และพริก เกษตรกรที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 47.9 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด 4 คน มีระดับการศึกษาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ระยะเวลาที่อาศัยในหมู่บ้านเฉลี่ย 37.1 ปี มีรายได้เฉลี่ย 28,029.40

บาท/ปี รายได้จากการจำหน่ายสมุนไพร มีรายได้เฉลี่ย 3,471 บาท/ปี แหล่งความรู้เรื่องสมุนไพรส่วนใหญ่ได้รับจากญาติพี่น้อง ข่าวสารด้านพืชสมุนไพรได้รับจากสื่อต่างๆ ได้แก่ หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกและการใช้พืชสมุนไพรของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก

การทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับการปลูกและการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านของเกษตรกร โดยเกษตรกรที่มีอายุมากจะมีการปลูกและการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านมากกว่า และเกษตรกรที่มีรายได้จากการจำหน่ายพืชสมุนไพร จะมีการใช้พืชสมุนไพรมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีรายได้จากการจำหน่ายพืชสมุนไพร

ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านของเกษตรกร คือ ขาดการส่งเสริมจากรัฐบาล ในด้านความรู้และเมล็ดพันธุ์ และขาดตลาดรองรับ ดังนั้น รัฐบาลต้องมีการส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรพื้นบ้านมากขึ้น เพื่อที่จะได้มีผู้ใช้พืชสมุนไพรมากขึ้น

Independent Study Title   Cultivation and Use of Local Medicinal Plants by Farmers in
Mae Taeng District, Chiang Mai Province

Author   Mr.Sanit Buasathit

M.S.(Agriculture)   Agricultural Extension

Examining Committee

Assoc.Prof. Katin	Srimongkol	Chairman
Assoc.Prof. Dusdee	Nalampang	Member
Asst.Prof. Dr. Pittaya	Sruamsiri	Member
Lect. Rampaipan	Apichatpongchai	Member

Abstract

The objectives of this research were to study cultivation and use of popular local medicinal plants by farmers and the relationship between personal characteristics, socio-economic factors and cultivation and use of popular medicinal plants by farmers, and to explore problems and obstacles of farmers.

Populations studied were 138 farmers from Mae Taeng District, Chiang Mai Province. The instrument used for data collection was questionnaires. The statistical used were percentage, mean, maximum, minimum, standard deviation and chi-square test investigate the relationship between independent variables and dependent variable.

From research findings, it was found that the uses of popular medicinal plants by farmers were garlic, wild ginger, ginger and galanga. The most cultivation medicinal plants were lemon grass, galanga and turmeric. Lemon grass was usefully for farmers and the others were galanga, lime and chilli. This study showed that the most farmers were female with the average age of 47.9 years old with 4 family members. Most of them finished primary education (Prathom 6). They had lived in this village for 37.1 years with the average income of 28,029.40 Baht per annum. The average income

from selling medicinal plants were 3,471 Baht per annum. Most information of resources on medicinal plants issues were mainly from farmers' relatives, mass media, local wire (radio), newspapers and government officers. Farmers' knowledge and understanding on cultivation and use of medicinal plants signified to be at good level.

From hypothesis testing it was indicated that only age of farmers was related to the cultivation and the use of medicinal plants. The elder farmers were cultivated and used medicinal plants more than the younger ones. The farmers who earned their income from selling medicinal plants were used medicinal plants more than the ones who did not earn their income from medicinal plants.

Problems and obstacles on the cultivation and the use of medicinal plants were the lack of provision of herbal information which should be strongly supported by government agency especially on seeds and market shared strategy issues. It was recommended that the government should provide more knowledge on traditional medicinal plants to farmers for promoting the use of medicinal plants in community.